

Datum: 17 maart 2025	Initialen auteur: SWA	Bereikbaar: 14 0162
Status: Openbaar	Team: Sociaal Team Beleid	

Onderwerp:

Beleidsregels bijzondere bijstand alleenverdienersproblematiek 2022, 2023 en 2024.

Geraadpleegde teams:Advies Bedrijfsvoering, Control en Sociaal Team Uitvoering
Communicatie: geen**Bijlagen:**

- Beleidsregels bijzondere bijstand alleenverdienersproblematiek 2022, 2023 en 2024.
- *Handreiking handelingsperspectief alleenverdienersproblematiek*. Wegwijzer voor de uitvoering. Stimulansz, 2024, versie 2.

Behandeling in / door:**Datum:****Aard behandeling:**☐ Raad**Portefeuillehouder**

Van der Zanden

Geheimhouding op	Titel	Grondslag WOO	Tot wanneer

COLLEGE VOORSTEL

Datum: 17 maart 2025

Openbaar

Zaaknummer: 1066824

Onderwerp:

Beleidsregels bijzondere bijstand alleenverdienersproblematiek 2022, 2023 en 2024.

Voorstel:

1. De beleidsregels bijzondere bijstand alleenverdienersproblematiek 2022, 2023 en 2024 vaststellen.

Samenvatting

Als gevolg van de 'alleenverdienersproblematiek' leven landelijk ongeveer 6.400 huishoudens, waarvan 38 huishoudens in Oosterhout, onder het bestaansminimum. Het betreft huishoudens waarbij de uitkering van één van de partners, zoals een werkloosheids- of arbeidsongeschiktheidsuitkering, de belangrijkste of enige bron van inkomen is. Deze huishoudens ontvangen door een ongunstige samenloop van regelingen minder toeslagen dan vergelijkbare huishoudens met alleen een bijstandsuitkering. Hierdoor hebben zij een lager besteedbaar inkomen en komen netto onder het bestaansminimum uit.

Deze beleidsregels zijn opgesteld om huishoudens in de gemeente Oosterhout die kampen met deze alleenverdienersproblematiek tijdelijk te ondersteunen door het verstrekken van individuele bijzondere bijstand en hiermee de gemiste toeslagen te compenseren. Deze compensatie door middel van individuele bijzondere bijstand is conform het 'handelingsperspectief alleenverdienersproblematiek'. Om voor compensatie van de lagere toeslagen in aanmerking te kunnen komen, moet het tekort zijn ontstaan in 2023 of 2024 of een terugvordering over 2022 betreffen.

De alleenverdienersproblematiek wordt in 3 fasen gecorrigeerd waarbij het rijk gemeenten heeft verzocht hierbij te ondersteunen in fase 1 en 2. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft voor 2028 een structurele oplossing voor de alleenverdienersproblematiek aangekondigd. Deze beleidsregels hebben betrekking op fase 1.

Juridisch kader (inclusief onderbouwing geheimhouding)

- Participatiewet: Artikel 35
- Algemene wet bestuursrecht (Awb): Artikel 4:81

Aanleiding

De alleenverdienersproblematiek ontstond in 2009 toen de overdraagbaarheid van de Algemene Heffingskorting gefaseerd werd afgebouwd (volledige afbouw in 2023), en daarbij een andere afbouw volgde dan de bijstandsuitkering (volledige afbouw in 2039). Door de specifieke samenloop van uitkeringen en fiscaliteit ontvangen alleenverdienershuishoudens te weinig toeslagen. Dit heeft nadelige gevolgen voor het netto-inkomen van deze huishoudens. Zij ontvangen een netto-inkomen dat lager is dan een vergelijkbaar (echt)paar met bijstand en maximale toeslagen. Daarmee komen zij netto uit onder het bestaansminimum.

Het wegnemen van deze ongewenste situatie wordt in 3 fasen gecorrigeerd waarbij het rijk gemeenten heeft verzocht hierbij te ondersteunen in fase 1 en 2.

Fase 1: Gemeenten helpen het rijk met een oplossing via individuele bijzondere bijstand voor de jaren 2022, 2023 en 2024. Hiervoor is een handelingsperspectief geboden.

Fase 2: Gemeenten helpen het rijk in 2025, 2026 en 2027 met (de uitvoering van) de Wet

tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek. Deze wet is op 1 januari 2025 in werking getreden. Betrokken huishoudens ontvangen een vaste tegemoetkoming per jaar. De hoogte van het compensatiebedrag wordt bepaald bij ministeriële regeling. De beleidsregels Wet tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek volgen op een later moment en moeten ook worden vastgesteld door het college.

Fase 3: Vanaf 2028 is door de Belastingdienst een definitieve oplossing voorzien via de fiscaliteit (de inkomstenbelasting).

Welke data zijn gebruikt en op welke manier wordt de uitvoering gemonitord?

De lijst van het Inlichtingenbureau (IB) met burgerservicenummers van inwoners die tot de doelgroep behoren is gebruikt. Ook hebben we zelf een lijst gemaakt uit ons backofficesysteem Suites voor Sociaal Domein van uitkeringsgerechtigden in de gemeente Oosterhout die mogelijk tot de doelgroep behoren en niet op de lijst van het Inlichtingenbureau staan.

Welke externe belanghebbenden zijn betrokken en hoe is het proces gevoerd?

Het Inlichtingenbureau en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) zijn betrokken.

Wat willen we gaan doen?

Met het vaststellen van de Beleidsregels bijzondere bijstand alleenverdienersproblematiek 2022, 2023 en 2024 maken we als gemeente de keuze om gebruik te maken van de mogelijkheid om individuele bijzondere bijstand te verstrekken aan huishoudens die te maken hebben met de alleenverdienersproblematiek.

Om hoeveel huishoudens gaat het?

De gemeente Oosterhout heeft een lijst ontvangen via het IB op basis van de voorlopige inkomstegegevens over 2023. Op basis van deze lijst (22 huishoudens) en een screening van ons uitkeringsbestand (16 huishoudens) gaat het om 38 huishoudens die getroffen zijn door de alleenverdienersproblematiek. Het gemiddelde bedrag aan misgelopen toeslagen is € 675.

In de beleidsregels worden de volgende keuzes vastgelegd:

Doelgroep alleenverdienersproblematiek

Stimulansz heeft deze in opdracht van het ministerie van SZW een tijdelijk handelingsperspectief beschreven voor de jaren 2022, 2023 en 2024. Voor de bepaling van de doelgroep sluiten we aan bij de definitie zoals deze in de 'handreiking handelingsperspectief alleenverdienersproblematiek' van Stimulansz wordt geboden. Het betreft een huishouden waarbij de uitkering van één van de partners, zoals een werkloosheids- of arbeidsongeschiktheidsuitkering, de belangrijkste of enige bron van inkomen is en die als gevolg van een samenloop van fiscaliteit, toeslagen en sociale zekerheid minder huur- en zorgtoeslag ontvangt. Hierdoor heeft dit huishouden een lager besteedbaar inkomen dan een vergelijkbaar gezin met een volledige bijstandsuitkering. Om voor compensatie in aanmerking te kunnen komen, moet het tekort zijn ontstaan in 2023 of 2024. Het kan ook gaan om een terugvordering in 2023 en/of 2024 over de jaren 2022 en/of 2023.

Wijze van aanvragen

De 38 huishoudens in Oosterhout die getroffen zijn door de alleenverdienersproblematiek worden actief benaderd. Als het huishouden aan de voorwaarden voldoet, dan wordt het ondersteund bij het doen van een aanvraag. Daarbij wordt ook besproken of er sprake is van andere problematiek al dan niet ontstaan door het inkomstekort. Huishoudens die niet op de lijst staan maar mogelijk wel te maken hebben met de alleenverdienersproblematiek, kunnen een aanvraag voor incidentele bijzondere bijstand doen via de site van de gemeente Oosterhout.

Voorwaarden

Het inkomstentekort is ontstaan door een fiscale oorzaak en niet door een oorzaak die gelegen is in de Participatiewet. Daarom wordt in de beleidsregels aangesloten bij de hogere vermogensgrenzen van de Dienst Toeslagen. In het betreffende toeslagenjaar is al bepaald dat er recht is op toeslagen en dat de geldende vermogensgrens niet overschreven wordt. Dit levert ook minder administratief werk op voor zowel de inwoner als de uitvoering.

Bijzondere bijstand kan in de gemeente Oosterhout in principe met terugwerkende kracht tot drie maanden worden verstrekt. Hiervan wijken we dus af bij de alleenverdienersproblematiek. We beoordelen alleen de jaren 2023 en 2024 en de teruggevorderde toeslagen over 2022.

Hoogte van het bedrag en wijze van uitbetaling

Om een uniforme en goede berekening te kunnen maken van de hoogte van de individuele bijzondere bijstand wordt gebruik gemaakt van de landelijke proefberekening voor toeslagen van de Dienst Toeslagen. De hoogte van de te verstrekken bijzondere bijstand is het verschil tussen de daadwerkelijk ontvangen toeslagen door het huishouden en de hoogte van de toeslagen die het huishouden zou hebben ontvangen als het alléén een bijstandsuitkering zou krijgen. Het bedrag aan individuele bijzondere bijstand waar een huishouden recht op heeft, wordt per toeslagenjaar als één bedrag toegekend en uitgekeerd.

Afweging van argumenten voor en tegen?

Omdat we het belangrijk vinden dat deze huishoudens over 2022, 2023 en 2024 de misgelopen toeslagen alsnog krijgen, kiezen we er voor om deze huishoudens te ondersteunen volgens het handelingsperspectief. De gemeente Oosterhout heeft budget ontvangen bij de septembercirculaire 2024 voor de financiële ondersteuning aan deze groep huishoudens. Dit budget is zowel voor compensatie- als uitvoeringskosten.

Vanaf 1 januari 2025, de ingangsdatum van de Wet tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek, zijn gemeenten wettelijk verplicht de regeling voor de jaren 2025, 2026 en 2027 uit te voeren (fase 2). We zijn niet wettelijk verplicht om het handelingsperspectief voor de alleenverdienersproblematiek uit te voeren. Het budget moet bij bestemming jaarrekeningresultaat nog specifiek worden gemaakt. Doen we dit niet, dan kunnen we dit budget op een andere manier inzetten. Hiermee gaan we echter voorbij gaan aan de bedoeling van het handelingsperspectief. We willen juist dat gedupeerde huishoudens de misgelopen toeslagen alsnog krijgen zodat zij niet onder het bestaansminimum leven.

Wat mag het kosten en waar gaan we het van betalen?

De bekostiging loopt via de decentralisatie-uitkering alleenverdienersproblematiek in het gemeentefonds. De gemeente Oosterhout heeft met de septembercirculaire 2024 een voorlopig budget van € 91.780 ontvangen voor de financiële ondersteuning aan huishoudens die als gevolg van de alleenverdienersproblematiek in 2022, 2023 en 2024 onder het bestaansminimum uitkomen.

In 2023 is er een opslag van 40% op de 22 huishoudens op de lijst van het Inlichtingenbureau. In 2024 is er een opslag van 25% op deze 22 huishoudens. Het ontvangen budget inclusief opslag is dus voor (31+27) 58 huishoudens. Deze opslag is bedoeld voor gegevensfouten en huishoudens die slechts een gedeelte van het jaar alleenverdiener zijn.

Budget septembercirculaire 2024 € 91.780	
Aantal huishoudens inclusief opslag	58
Gemiddeld bedrag individuele bijzondere bijstand*	€ 675
Gemiddelde uitvoeringskosten per gecompenseerd huishouden**	€ 735
Gemiddelde uitvoeringskosten per afgewezen aanvraag	€ 440
Eenmalig bedrag communicatie	€ 3280

* Bedrag gebaseerd op een analyse van de Belastingdienst.

** Bedrag gebaseerd op de uitvoeringstoets van de VNG.

Het budget wordt zo nodig aangevuld bij twee latere circulaire's in mei 2025 en mei 2026. Hiermee wordt het risico ondervangen dat het aantal huishouders waarvoor gemeenten in september 2024 budget hebben gekregen te laag is.

In het ontvangen budget is rekening gehouden met de uitvoeringskosten. Hierdoor kunnen we extra capaciteit inhuren voor de uitvoering. We verwachten dat het totale bedrag aan compensatie- en uitvoeringskosten beneden het ontvangen budget blijft. Het bedrag € 91.780 zal aangeboden worden voor 'bestemming jaarrekeningresultaat' bij de jaarrekening 2024.

Risico's?

Het risico bestaat dat méér inwoners zich melden dan het aantal (inclusief opslag) dat op de lijst staat. Dit heeft gevolgen voor de kosten van de uitvoering omdat de gemeente deze zelf zal moeten bekostigen.

Communicatie

We gaan niet uitgebreid communiceren over de alleenverdienersproblematiek. De belangrijkste reden hiervoor is dat het landelijk slechts om circa 6400 gezinnen gaat. We denken dat we het grootste deel van deze doelgroep voor de gemeente Oosterhout in beeld hebben. Deze inwoners gaan we proactief benaderen. Bovendien is de alleenverdienersproblematiek ingewikkeld. We willen teleurstelling voorkomen bij inwoners die een aanvraag doen die vervolgens moet worden afgewezen omdat niet aan de voorwaarden wordt voldaan. Door minder aanvragen van inwoners die geen recht hebben, voorkomen we ook hogere uitvoeringskosten. Wel zorgen we dat onze partners goed geïnformeerd zijn en dat er een medewerker beschikbaar is voor vragen.

Kernboodschap:

De gemeente Oosterhout gaat huishoudens die kampen met alleenverdienersproblematiek financieel ondersteunen. Het betreft huishoudens waarbij de uitkering van één van de partners, zoals een werkloosheids- of arbeidsongeschiktheidsuitkering, de belangrijkste of enige bron van inkomen is en die als gevolg van een samenloop van regelingen minder huur- en zorgtoeslag hebben ontvangen in 2022, 2023 en 2024. Hierdoor hebben deze huishoudens een lager besteedbaar inkomen dan een vergelijkbaar gezin met een volledige bijstandsuitkering. Het bedrag aan gemiste toeslagen wordt gecompenseerd door de individuele bijzondere bijstand. De meeste huishoudens zijn in beeld en worden benaderd door gemeente.

De Wet tijdelijke regeling alleenverdienersproblematiek voorziet in een vaste tegemoetkoming voor de jaren 2025, 2026 en 2027. Deze beleidsregels worden op een later moment vastgesteld.